

عنوان مقاله:

نکته هایی از روایات پایان کار ضحاک

محل انتشار:

فصلنامه کاوش نامه زبان و ادبیات فارسی، دوره 10، شماره 18 (سال: 1388)

تعداد صفحات اصل مقاله: 41

نویسنده:

سجاد آیدنلو - دانشیار دانشگاه پیام نور ارومیه

خلاصه مقاله:

مشهورترین روایت پایان کار ضحاک در سنت حماسی-اساطیری ایران به بند کشیده شدن او در بن غاری در دماوند است که در شاهنامه و بسیاری دیگر از منابع آمده. مطابق متون پهلوی ضحاک تا روز رستاخیز در آنجا زندانی است و در آن هنگام بند می گسلد و پس از زیانکاری کشته می شود. درباره علت کشته نشدن و زنده زندانی گشتن ضحاک توضیحاتی در سنت زرتشتی و روایات عامیانه آمده است و پژوهشگران نیز فرضیات مختلفی در این باره مطرح کرده اند. نظریه دیگر این است که با توجه به شواهد داستانی یک بن مایه هند و اروپایی و سامی، ضحاک برای تحمل رنج و عذاب این جهانی و سپس انجام دادن خویشکاری رستاخیزی زنده می ماند. غیر از فریدون و نیز سام یا گرشاسپ به عنوان بند کنندگان و کشندگان ضحاک، در شماری از روایات رسمی و عامیانه، نریمان، کاوه و حضرت سلیمان(ع) هم از جمله دستگیر کنندگان این شهریار پتیاره فح معرفی شده اند. در غالب روایات، محل زندان ضحاک غار یا چاهی در دماوند است و بر پایه اشاره بعضی منابع فریدون او را با زهی از پوست خود وی می بندد. این کار -که نمونه های دیگری نیز در داستانهای ایرانی و غیر ایرانی دارد- احتمالاً از آن روی است که موجوداتی چون ضحاک را با هر بندی غیر از پوست یا یکی از اجزاء اندامها و متعلقات آنها یا نزدیکانشان ببندند، می توانند آن بند را بگسلند. با این حال فریدون به گزارش برخی مآخذ برای جلوگیری از گریز ضحاک از زندان نگهبانانی بر او می گمارد. از جمله: نگاره یا پیکره خویش، آهنگران سندان کوب، گروهی از پریان، طلسمی به هیات دو مرد و دسته ای از محافظان با سالاری ویژه. تفصیل مطالب مذکور و برخی دیگر از نکات و جزئیات روایات پایان کار ضحاک در سه بخش: الف) زنده ماندن یا کشته شدن ضحاک ب) به بند کشنده و کشنده ضحاک ج) بند و بندجای ضحاک؛ بررسی شده است.

کلمات کلیدی:

ضحاک، فریدون، روایات حماسی-اساطیری ایران، شاهنامه

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1734543>

